

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

«ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА»

підготовки бакалавра
спеціальності 081 Право
освітньо-професійної програми «Право»

Силабус навчальної дисципліни «Професійна етика» підготовки бакалавра, галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, за освітньою програмою «Право».

Розробник: Гофман Юрій Богданович, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, кандидат юридичних наук.

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні
кафедри цивільно-правових дисциплін**

протокол №__ від__ _____ 2020 р.

Завідувач кафедри: _____ (Духневич А.В.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право, освітня програма 081 Право освітній ступінь - бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
		Лекції 26 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) 28 год.
		Самостійна робота 40 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право, освітня програма 081 Право освітній ступінь - бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 2
		Лекції 6 год.
		Практичні (семінарські) 4 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 108 год.
		Консультації 68 год.
	Форма контролю: залік	
Мова викладання		українська

II. Інформація про викладача

ППП Гофман Юрій Богданович

Науковий ступінь кандидат юридичних наук

Вчене звання доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Посада доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Контактна інформація 0505968059, hofman.yuriy@eenu.edu.ua

Дні занять: <https://www.law.eenu.edu.ua/zanyatiya-1>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

«Професійна етика» є самостійною навчальною дисципліною, оволодіння якою студентами-юристами є важливою передумовою реалізації їх можливостей і потенціалу у професійній діяльності. «Професійна етика» покликана дати можливість майбутнім фахівцям познайомитися з етичними особливостями юридичної діяльності, залучитися до фундаментальних професійних моральних цінностей, засвоїти вимоги до професійних якостей, отримати цілісне уявлення про важливі практичні аспекти юридичної діяльності, норми поведінки правників, які визначають моральні засади взаємовідносин «юрист-юрист», «юрист-клієнт», «юрист-суспільство». Вивчення дисципліни сприяє оволодінню базовими теоретичними знаннями та навичками практичної поведінки в правовому середовищі; формуванню у студентів позитивної правосвідомості, правової активності, активної політичної і громадської позиції; усвідомленню студентами незаперечної цінності прав та свобод людини і громадянина.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна етика» є вивчення студентами актуальних питань етичних відносин з урахуванням професійної діяльності юристів, а також вимог чинного законодавства, а також виробити навички етичного спілкування у практичній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- аналізувати і оцінювати з точки зору моральності ситуації, що виникають у сфері дії правосуддя;
- аналізувати і оцінювати моральні аспекти діяльності учасників судочинства;
- використовувати моральні навички у своїй професійній діяльності в цілях підвищення її ефективності;
- здійснювати свою професійну діяльність відповідно до вимог, що пред'являються професійною етикою.

4. Результати навчання

За підсумками вивчення курсу «Професійна етика» у студентів повинен бути сформований відповідний набір компетентностей.

Інтегральна компетентність (ІК): ґрунтовні знання сутності понять та принципів професійної етики юриста. Здатність демонструвати знання щодо теоретичних положень професійної етики, для розв'язання задач у професійній сфері дотримуючись морально-етичних засад.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК9	Здатність працювати в команді
ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми
ЗК14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності

Спеціальні компетентності (СК):

СК3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації

Вказані спеціальні компетентності формуються із урахуванням предмету вивчення навчальної дисципліни «Професійна етика».

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усьог о	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Кон сул.	Форма контр./Б али
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ЕТИКИ						
Тема 1. Етика як наука про мораль	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 2. Основні етичні цінності та категорії етики	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 3. Моральні виміри спілкування	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 4. Юридична етика: поняття, види, джерела	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 5. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Разом за модулем 1	42,5	10	10	20	2,5	
Змістовий модуль 2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЮРИСТА						
Тема 6. Слідча етика	15	4	4	6	1	ЗР+ДС
Тема 7. Судова етика	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 8. Адвокатська етика	9	2	2	4	1	ЗР+ДС
Тема 9. Професійна етика прокурора	8,5	2	2	4	0,5	ЗР+ДС
Тема 10. Міжнародне визнання юридичної етики	6,5	2	2	2	0,5	ЗР+ДС

Разом за модулем 2	47,5	12	12	20	3,5	
Модульна контрольна робота №1						МКР/30
Модульна контрольна робота №2						МКР/30
Всього годин / балів	90	22	22	40	6	180/100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усьог о	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ Бали
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ЕТИКИ						
Тема 1. Етика як наука про мораль	7	0	0	6	1	ДС
Тема 2. Основні етичні цінності та категорії етики	7	0 2	0	6	1	ДС
Тема 3. Моральні виміри спілкування	7	0	0	6	1	ДС
Тема 4. Юридична етика: поняття, види, джерела	9	1 2	1	6	1	ДС
Тема 5. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста	9	1	1	6	1	ДС
Разом за модулем 1	39	2	2	30	5	
Змістовий модуль 2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЮРИСТА						
Тема 6. Слідча етика	13	2	1	8	2	ДС
Тема 7. Судова етика	9	1	1	6	1	ДС
Тема 8. Адвокатська етика	9	1	1	6	1	ДС
Тема 9. Професійна етика прокурора	9	1	1	6	1	ДС
Тема 10. Міжнародне визнання юридичної етики	11	1	0	8	2	ДС
Разом за модулем 2	45	6	4	34	7	
Всього годин/балів:	90	8	6	64	12	180/100

6. Завдання для самостійного опрацювання

Формами самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Професійна етика» є опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до виступу на семінарських заняттях; систематизацію вивченого матеріалу перед заліком; опрацювання й підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовка (написання) письмових робіт – реферату, задачі, що включає підбір необхідних джерел інформації та їх опрацювання; написання й редагування тексту роботи; належне оформлення письмової роботи.

Завдання для самостійної роботи розробляються на кожен навчальний рік окремо з урахуванням змін до законодавства. Завдання для самостійної роботи доступні для студентів на кафедрі (у паперовому вигляді) та розміщені на сайті факультету.

IV. Політика оцінювання

Поточне оцінювання результатів вивчення курсу здійснюється на практичних заняттях через усне опитування, письмове вирішення завдань, задач (казусів), письмові відповіді на окремі питання тощо.

Критеріями оцінювання знань студентів під час усних та письмових відповідей з курсу є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Контрольне оцінювання проводиться шляхом виконання модульних контрольних робіт, які проводяться в письмовій тестовій формі.

Політика викладача щодо студента:

- обов'язкове відвідування навчальних занять (лекційних та практичних);
- активність студента під час занять;
- своєчасне виконання письмових завдань до практичних занять та інших видів робіт, щодо яких встановлено дедлайни.

Не допускається:

- пропуск занять без поважних причин;
- систематичні запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативних актів).

Політика щодо академічної доброчесності. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників СНУ імені Лесі Українки.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропуски семінарських занять (незалежно від поважності причини) відпрацьовуються в обов'язковому порядку шляхом усної здачі теми пропущеного заняття викладачу у час, відведений для консультацій. Графік консультацій викладача розміщений на інформаційному стенді кафедри та сайті факультету.

Дедлайни щодо здачі ІНДЗ та інших видів робіт встановлюються викладачем та доводяться до відома студентів шляхом розміщення на інформаційному стенді кафедри та сайті факультету.

V. Підсумковий контроль

На залік виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання. Залік проводиться в усній формі по питаннях, зазначених у переліку питань для підготовки до заліку, на вибір викладача.

Питання підготовки до заліку доводяться до відома студентів, а також розміщуються на сайті кафедри.

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Етика як наука про мораль.

2. Мораль як специфічний спосіб регулювання поведінки людини.
3. Функції моралі.
4. Основні етичні цінності та категорії етики.
5. Категорії етики як найзагальніші поняття про мораль.
6. Добро та зло – вихідні етичні категорії. Категорії моральної свідомості.
7. Моральна вимога.
8. Моральний вибір.
9. Моральні чесноти і вади.
10. Моральні виміри спілкування.
11. Моральна культура спілкування. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості.
12. Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, співчуття, дружба, любов.
13. Культура спілкування й етикет.
14. Юридична етика: поняття, види, джерела.
15. Професійна етика як самостійна галузь етичної науки.
16. Види професійної етики та їх гуманістична спрямованість.
17. Сутність юридичної етики. Особливості професії юриста.
18. Структура, види та джерела професійної етики юриста.
19. Моральна культура як система ціннісних показників діяльності юриста.
20. Моральна культура особистості: цінності, регулятиви та структура.
21. Особливості моральної культури юриста. Моральні вимоги до професійної діяльності правника.
22. Морально-професійні деформації, суб'єктивні та об'єктивні фактори їх виникнення та їх профілактика.
23. Морально-правові джерела слідчої діяльності.
24. Єдність законності та моралі в роботі слідчого.
25. Процесуальна незалежність і моральна відповідальність слідчого.
26. Моральна мотивація тимчасової ізоляції обвинувачуваного.
27. Етика карно-процесуального доведення.
28. Моральна цінність права на захист від обвинувачення.
29. Слідчий - потерпілий: етика взаємин.
30. Слідчий - засоби масової інформації: етика спілкування.
31. Моральні витоки судочинства.
32. Етика відводу і самовідводу.
33. Етика судового процесу.
34. Етика судової риторики.
35. Етика судового рішення.
36. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.
37. Етика угоди про надання юридичної допомоги.
38. Етика захисту на досудовому слідстві.
39. Судова етика адвоката.
40. Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.
41. Соціальні функції прокуратури.
42. Моральні вимоги до прокурорів.
43. Основні вимоги до професійної поведінки прокурора.
44. Міжнародне визнання юридичної етики.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика / За наук. ред. Панченко В. І. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 392 с. – Розділ 7. – С. 239-290.
2. Бандурка О. М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ: підруч. Для вищ. закл. освіти МВС України / О. М. Бандурка; МВС України, Національний ун-т внутрішніх справ. – Х.: Вид-во НУВС, 2001. – 219 с.
3. Барщевский М. Ю. Адвокатская этика / М. Ю. Барщевский. - 2. изд., испр. – М. : Профобразование, 2000. - 312 с.
4. Бевзюк І. М. Професійна комунікативна компетентність майбутнього прокурора: навч. посіб. / І. М. Бевзюк, Л. М. Ширяєва; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Правова єдність: Алерта, 2014. – 223 с.
5. Бралатан В. П. Професійна етика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Бралатан, Л. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко; Вінниц. держ. аграр. ун-т. – К.: Центр учбової л-ри, 2011. – 251 с.
6. Гусарев С. Д. Юридична деонтологія. Основи юридичної діяльності: навч. посіб. / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. - 4-те вид., стер. - К.: Знання, 2010. - 495 с
7. Етика: навч. посіб. / [В. О. Лозовой та ін.]; за ред. В. О. Лозового; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 223 с.
8. Етика та естетика: навч. посіб. / Ортинський В. Л. [та ін.]; під заг. ред. М. П. Гетьманчука; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. – 319 с.
9. Єлов В. А. Основи адвокатської етики: посіб. викл. / В. Єлов. – К.: Прецедент, 2010. – 132 с.
10. Історія Західної філософії в контексті вчень про етику обов'язку, державу і право (Античність – друга половина XIX століття): навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Кузьменко В. В. та ін.]; за заг. ред. В. В. Кузьменка; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – К.: Хай-Тек Прес, 2013. – 359 с.
11. Козляковський П. А. Етика. Етика права. Етика юридичної діяльності: навч. посіб. / Козляковський П. А., Козляковський А. П. – [вид. 2-е, допов. і переробл.]. – Миколаїв: Дизайн і поліграфія, 2012. – 398 с.
12. Малахов В. А. Етика: курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Віктор Малахов. – [3-є вид.]. – К.: Либідь, 2001. – 383 с.
13. Малахов В. А. Етика: курс лекцій / Віктор Малахов. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2014. - 213 с.
14. Медведєв В. С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти) / В. С. Медведєв; Національна академія внутрішніх справ України. - К.: [б.в.], 1997. - 191 с.
15. Меліхова Ю.А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність: монографія / Ю. А. Меліхова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Право, 2015. – 217, [1] с.
16. Парасюк В. М. Професійна етика слідчого органів внутрішніх справ: навч. посібник / В. М. Парасюк; Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України. – Л.: [б.в.], 2004. – 68 с.

17. Парасюк В. М. Філософські аспекти процесуальної діяльності слідчого: монографія / В. М. Парасюк. - Л.: Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2009. - 240 с.
18. Петришин О. В. Юридична деонтологія: посіб. для підгот. до заліків та іспитів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2017. - 83 с.
19. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (зі змінами і доповненнями). Правила професійної етики нотаріусів України / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – К.: Українська правова інформація, 2013. – 95 с.
20. Правила поведінки працівника суду та Коментар [Текст] / Держ. суд. адмін. України, Рада суддів України; [підгот.: О. Булка та ін.]. - К.: [б. в.], 2010. - 39 с.
21. Правила адвокатської етики // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012.
22. Професійна етика та культура поведінки працівника органів внутрішніх справ України: метод. посіб. для працівників ОВС / В. Л. Ортинський [та ін.]; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Л.: ЛьвДУВС, 2009. – 128 с.
23. Професійна етика юриста: підручник / [В. С. Бліхар та ін.; за ред. проф. В. С. Бліхара]; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів; Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2016. - 357 с.
24. Сливка С. С. Юридична деонтологія: підручник / С. С. Сливка; Нац. ун-т «Львів. політехніка», Ін-т права та психології. – [6-те. вид.]. – К.: Атіка; Х.: Право, 2015. – 295 с.
25. Уманець О.В. Етикет у просторі спілкування та професійній діяльності юриста: [навч. посіб.]. / О. В. Уманець, М. В. Ценко. – Х.: Колегіум, 2011. – 147 с.
26. Фіолевський Д. П. Державна виконавча служба в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Д. П. Фіолевський [и др.] ; ред. Д. П.Фіолевський ; Міністерство освіти і науки України. – К.: Алерта, 2004. – 564 с.
27. Фіолевський, Д. П. Юридична етика: підручник / Д. П. Фіолевський. – К.: Алерта, 2011. – 288 с.
28. Чупринський Б. О. Філософсько-правові аспекти формування професійної культури майбутніх юристів: монографія / Б. О. Чупринський; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: Захарчук В. В., 2012. – 140 с.
29. Юридична деонтологія: підручник / [С. П. Погребняк та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України О. В. Петришина; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2014. - 245 с.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Офіційний портал Верховної Ради України [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
3. Сайт Союзу юристів України <http://lawyersunion.org.ua/>
4. Сайт Всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України» <http://uba.ua/>
5. Сайт Національної асоціації адвокатів України <http://unba.org.ua/>
6. Сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України <http://vkksu.gov.ua/>

Завідувач кафедри

Цивільно-правових дисциплін

д.ю.н., доцент

Духневич А.В.